

Bartosz Wróblewski

"Geografia ludnościowa Rosji", Piotr Eberhard, Warszawa 2002 : [recenzja]

Polityka i Społeczeństwo nr 4, 168-169

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bartosz Wróblewski

**PIOTR EBERHARD: *GEOGRAFIA LUDNOŚCIOWA
ROSJI*,
WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN, WARSZAWA 2002, 308 SS.**

Książka, którą chcę ocenić, jest jedną z najciekawszych pozycji, jaką w ostatnim okresie zdarzyło mi się przeczytać. Uważam ją za bardzo wartościową i pożyteczną, a przy tym pasjonującą lekturę.

Sądzę, że powinna być jednym z ważniejszych narzędzi pracy tak dla politologów, jak i dla historyków. Jest rzeczą niepokojącą, że pozycja ta wskutek inercji myślowej może być kwalifikowana w księgarniach i bibliotekach do działu geografii i ostatecznie nie dotrze do najbardziej zainteresowanych. Tymczasem właśnie z klasyczną geografią książka ta ma niewiele wspólnego. Jest ona natomiast wspaniałą pozycją politologiczną i historyczną (z działu historii najnowszej). Pozwala wykorzystać w czasie ćwiczeń czy wykładów trudny i skomplikowany materiał demograficzny w sposób odpowiedni i przynoszący korzyści dydaktyczne.

Książka ta przedstawia przemiany demograficzne dokonujące się w ciągu ponad 100 lat na terenie Rosji, rozumianej jako państwo rosyjskie. Przedstawiane przekroje ludnościowe dotyczą więc w różnych okresach nieco innego terytorium. Przed 1917 r. jest to obszar Cesarstwa Rosyjskiego. W latach 1917–1991 oczywiście obszar ZSRR w jego zmieniających się granicach. Wreszcie po 1991 r. Autor koncentruje się na obszarze Federacji Rosyjskiej. W okresie istnienia ZSRR praca ta ukazuje nie tylko przemiany demograficzne na całym terytorium państwa, ale omawia też odrębnie poszczególne republiki tworzące federację.

Książka ta jest na polskim rynku wydawniczym prekursorska. Dotąd nie było tak dokładnego, a jednocześnie przeznaczonego dla szerszego grona czytelników opracowania. Autor oparł się na nieznanym u nas, a bardzo bogatym materiale statystycznym spisanim w języku

rosyjskim. Szczególnie wiele opracowań na ten temat powstało w latach 90. XX wieku.

W tej pracy przedstawiono główne linie rozwoju demograficznego ludności Rosji, Białorusi i Ukrainy. Ukazano też na podstawie materiału statystycznego i unikając przesady główne wstrząsy, których doświadczyły owe społeczeństwa – wojnę domową, głód lat trzydziestych, wojnę światową. Ukazano przemianę chłopskiego społeczeństwa w społeczeństwo wielkomiejskie o strukturze dziwnej i zachwianej w porównaniu zarówno z państwami Zachodu, jak i Azji.

Bardzo dużą zaletą tej pozycji jest bogate przedstawienie problemów i przemian narodowościowych na badanym obszarze. Na podstawie tej lektury można prześledzić rozwój lub regres głównych narodów tam mieszkających, a przede wszystkim oczywiście samego narodu rosyjskiego. Jeśli czytelnik nie ma awersji do tabel, których jest w tej książce bardzo dużo, to stanie się ona wspaniałą i pożyteczną lekturą. Pozwoli zrozumieć zachodzące za wschodnią granicą procesy i lepiej wyjaśnić wydarzenia, które już miały miejsce.

W sumie praca ta jest doskonałym kompendium wiedzy dla politologów, demografów, historyków i geografów.

Oczywiście można by znaleźć w niej drobne wady i potknięcia, ale w sumie muszę przyznać, że od lat nie spotkałem tak solidnie napisanej i pożytecznej książki.